

НОРМАТИВ ТУШУНЧАЛАРНИНГ МАНТИҚИЙ АСПЕКТЛАРИ

Камол Тулқунович Сайдазимов

Тошкент педиатрия тиббиёт институти катта ўқитувчиси

kam_s@list.ru

АННОТАЦИЯ

Инсонлар хатти-ҳаракатини бошқариш – бу нормаларнинг муҳим вазифаларидан бири бўлиб, келажакдаги ҳаракатларни бошқариш мумкинлиги шубҳасиз; келажак билан нисбат олиниши эса нормаларнинг регулятив функцияси эканлигини белгилайди. нормалар ўтган замондаги хатти-ҳаракатларни баҳолаш ва унинг интерпретациясида қўлланилади. Ҳаракатларнинг бошқарув жараёнини эса кўриб чиқишига ҳаракат қиламиз. ҳар қандай маълумот муайян норма ёки нормалар тизимига тегишли бўлган маълумотга мос келиши аниқдир. Ўз навбатида, айнан шу ҳаракат бошқа нормалар тизимига зид бўлиб қолиши эҳтимоли мавжуд. Қизиғи, айнан шу иккита маълумот чин кўринишида ҳам келиши мумкин. Шунини айтиш жоизки, бундай маълумотлар баъзида амалий ечимни ҳал этмай қолади. Чунки агентнинг ҳақиқатда нима қилиш кераклигини маълум қилмайди. Бунда эса, ҳақиқат масаласи ечимини топишда фақат деонтик гап тузилмасигина зарур, муҳим ўринга эга. Инсон ва жамият учун аҳамиятли бўлган барча нарса, ҳодиса ва воқеалар: эркинлик ва эзгулик, тенглик, тинчлик, ҳақиқат, маърифат, маданият, моддий ва маънавий бойликлар қадрият ҳисобланади. Шундай экан, жамият ҳаётида қадрият ва мажбурият ахлоқий категориялар каби алоҳида аҳамиятга эга. Улар билан боғлиқ бўлган турли ижтимоий мулоҳазалар мантиқий асосларсиз, ҳукм ва хулосаларсиз мавжуд бўлиши мушкулдир.

Калит сўзлар: нормалар, модал тушунчалар, мажбурийлик ва шартлилик модалликлари, ахлоқий категориялар, баҳо ва норма, мантиқий усуллар, чин фикрни, норматив мулоҳаза, баҳолаш мулоҳаза.

LOGICAL ASPECTS OF REGULATORY CONCEPTS

ABSTRACT

Managing human behavior is one of the important tasks of norms, and there is no doubt that future actions can be controlled; and its relation to the future determines

that norms are a regulatory function. The norms are used in the assessment and interpretation of past tense behavior. We will try to look at the action management process. It is clear that any information corresponds to information related to a particular norm or system of norms. In turn, it is likely that this particular action will contradict another system of norms. Interestingly, these two pieces of information could also come true. It should be noted that such data sometimes do not provide a practical solution. Because the agent really doesn't know what to do. In this case, the deontic structure of the sentence is analyzed in order to find a solution to the problem of truth. Therefore, in the life of society, values and obligations are no less important than moral categories. It examines the various social norm-related issues related to them.

Keywords: norms, modal concepts, modality of obligation and conditionality, ethical categories, assessment and norm, logical methods, honesty, normative reasoning, evaluative reasoning.